

DANUŠE KŠICOVÁ

RADOSTNÁ SETKÁVÁNÍ (tak trochu opožděně k sedmdesátce Květuše Lepilové)

To první setkání s loňskou jubilantkou doc. **Květuší Lepilovou**, CSc. (nar. 9. dubna. 1933), proběhlo před mnoha lety ve společné studijní skupině čeština-ruština na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Tehdy měla ještě dívčí jméno Lýsková. S otcem Františkem Lýskem, profesorem Pedagogické fakulty téže univerzity a dlouholetým sbormistrem jím vytvořeného *Dětského sboru*, ji spojovala láska k hudbě. Ke stému výročí narození prof. Lýska bude letos na jaře a v průběhu celého léta uspořádána v rámci projektu *Česká hudba 2004* řada koncertů, přednášek a festivalů. V Brně vyjde jeho sbírka *Lašských písní*. I za tím vším je aktivita jeho dcery, která paralelně se studiem na Filozofické fakultě absolvovala brněnskou konzervatoř. Po zakončení vysokoškolského studia v r. 1956 K. Lepilová působila po několik let jako středoškolská profesorka na gymnáziu ve Zlíně (tehdejší Gottwaldově). Tam ji získal pro olomouckou rusistiku prof. Zahrádka, pod jehož vedením se pak po léta podílela na výzkumu česko-ruských literárních vztahů včetně hesel, zpracovaných pro *Malý slovník česko-ruských literárních vztahů* (Praha, Lidové nakladatelství 1986). V r. 1983 získala v Olomouci docenturu pro obor Teorie a dějiny ruské literatury. Svoje organizační schopnosti doc. Lepilová uplatňovala v přípravě řady konferencí, jichž jsem se často zúčastňovala. V Olomouci také zahájila svůj unikátní výzkum ontogeneze čtenáře a diváka se skupinou dětí, jejichž projevy v průběhu let nahrávala, aby byly patrné proměny jejich vývoje v prostoru a času za změn politického a kulturního klimatu. Vytvořila tak neobyčejně zajímavý osmidílný videoprojekt *Vyprávějte si s námi*, přitažlivý i pro mezinárodní fórum, kde jej s úspěchem prezentuje na mezinárodních konferencích či jiných aktivitách.

Když se počátkem devadesátých let projevila krize rusistiky, poznala doc. Lepilová hořkost nevděku. Nevzdala to však a vlastně díky ukončení činnosti v Olomouci se dostala do mnohem vstřícnějšího prostředí ostravské začínající rusistiky na Filozofické fakultě nově zřízené univerzity. Záhy stanula v čele katedry a později oddělení rusistiky Ústavu slavistiky. Díky neúnavné energii se jí zde podařilo vybudovat centrum pro výzkum obchodní ruštiny, jehož výsledkem bylo vydání prvních slovníků z této oblasti. Tak vznikl i výzkumný mezioborový projekt *Cizojazyčná řečová komunikace ve sféře podnikání*, na němž se podílejí všechny filologické obory ostravské Filozofické fakulty. Z podnětu doc. Lepilové vzniklo v Ostravě bakalářské studium obchodního zaměření. Ve své odborné práci se věnuje především problematice verbální a neverbální řečové komunikace a jejímu praktickému využití při tlumočení a podnikání. Takto jsou zaměřeny i její časopisecké a knižní publikace (srov. např. *Řečová komunikace verbální a neverbální*, 1998; *Řečová komunikace, Ruská kultura, Text a kultura* 2002). Z její redakční práce lze uvést ostravské sborníky *Rossica Ostraviensia* či *Lingua et communication in sphaera mercaturae*. Doc. Lepilová po léta spolupracuje s Ústavem slavistiky brněnské Filozofické fakulty, zúčastňuje se konferencí zde pořádaných a publikuje v časopise *Opera Slavica* a *Litteraria Humanitas*. Pracovníci Ústavu

slavistiky jsou přímými účastníky všech aktivit, které jsou její zásluhou pořádány na ostravské Filozofické fakultě.

Pedagogický talent doc. Lepilové se projevuje i v organizování mezinárodních studentských konferencí, jejichž příspěvky jsou pravidelně publikovány v samostatných sbornících. Jubilejního desátého ročníku těchto soutěží se loňského roku zúčastnili i posluchači brněnské rusistiky. Na závěr této akce doc. Lepilová uspořádala diskusi u kulatého stolu po názvem *Text a kontext*. Výstupy z tohoto kolokvia shrnula do stejnojmenného sborníku studií (Ostrava 2003), vydaného v rámci grantu Ministerstva školství a tělovýchovy Inovace pregraduální a postgraduální přípravy učitele ruštiny, jíž doc. Lepilová věnuje již po několik let soustředěnou pozornost na celostátních akcích, kde jsou středoškolsí profesori seznamováni s novinkami ze svého oboru.

U ostravského kulatého stolu se sešlo s K. Lepilovou devět diskutujících z Prahy, Bratislavy, Nitry, Brna a Ostravy, aby si vyměnili názory na život uměleckého textu v kontextu člověka, kdy se díky převážně diváckého vjemu literárních artefaktů často ztrácejí celé vrstvy umělecké literatury i schopnost jejich vjemu, jak ve svém vstupním slově zdůraznila K. Lepilová. Z hlediska sémantiky a pragmatické lingvistiky rozvinula problém textu a kontextu ostravská bohemistka a členka výzkumného týmu řečové komunikace Emšlie Demlová. Z hlediska současných lingvistických teorií a mezikulturní komunikace na ni pak navázala nitranská translatožka Edita Gromová, jež upozornila na časté rozdíly v kulturních kontextech v jednotlivých zemích, s nimiž musíme počítat i tlumočník. Na úskalí translologie vzhledem k textu a rozdílnému kontextu v jednotlivých zemích a na mnohoznačnost termínu text upozornil ve svém příspěvku pražský translolog působící v Ostravě Milan Hrdlička. Problém tlumočení a překladu i interdisciplinární problematiku při překladu filmu či tlumočení televizních vystoupení analyzovala ve svém příspěvku bratislavská badatelka Mária Kusá, jež si povšimla jak překladatelské praxe, tak výuky těchto disciplin.

Další pětice autorů se věnovala interpretaci uměleckého díla a jejím teoretickým problémům. Z hlediska ekphrasy neboli vzájemných relací mezi literární a výtvarnou tvorbou, daných jak shodou tematiky, tak totožností všestranně nadaných autorů či vnitřně spřízněných tvůrců, se zabývala autorka těchto řádků. Po stopách dávných zdrojů interpretace umělecké tvorby v rané hermeneutice se vydal Miroslav Mikulášek. Teorií textu, tak jak ji formuloval ruský formalismus, český strukturalismus, polská fenomenologie i současné poststrukturalistické směřování nitranské školy mapuje Ivo Pospíšil. Praktickou aplikaci interpretace na jednom uměleckém díle, a to z hlediska teorie mýtu, nabízí ve svém příspěvku doktorand ostravské rusistiky Jan Vorel. Na problém interpretace z hlediska komunikativní teorie, a to především známého strukturalistického trianglu autor – dílo – vnímatel, upozorňuje hloubkovou analýzou románu *Bláznivá loď* Olgy Foršové Miluše Zadražilové. Nové přečtení tohoto díla na pozadí později psaných amerických vzpomínek Niny Berberové odhaluje řadu nových, dříve netušených konotací a skrytých významů. Neformální setkání badatelů v příjemném prostředí jednoho z moderních ostravských hotelů tedy přineslo plodné výsledky.

Osud tomu chtěl, že jubilejní rok doc. Lepilové byl bohatý i na celosvětové kongresy, jejichž nejzajímavější součástí jsou jak známo kontakty badatelů z různých konců světa. Tím více vždy potěší setkání s dávnými přáteli. K takovým sympatickým setkáním došlo v našem případě díky světovému kongresu rusistů u Gribojedovova kanálu v prosluněném Petrohradě, na kongresu slavistů v srpnovém tropickém vedru v Lublani a do třetice v poněkud odosobněném prostředí mamutího Rakouského centra ve Vídni, kde se v první dekádě listopadu konala mezinárodní konference o unifikčních aspektech kultury. A vždycky to bylo jako pohlazení, protože co nám ještě zbývá v tom dnešním překotném a odosobněném čase než rodina a dobrá přátelství. Závěrem lze tedy jen vyslovit přání, aby takových příjemných a plodných setkávání jako v loňském roce bylo ještě hodně.